

A Review Of Literature On The Promotion Of University Faculty Members In Iran And The World

Gholamreza Heidari¹, and Maryam Amiri²

1. Associate Professor of Knowledge and Information Science, Razi University, Kermanshah, Iran (Corresponding Author); Email gh.heidari@razi.ac.ir
2. M. A in Knowledge and Information Science, Razi University, Kermanshah, Iran; Email m.amiri.im98@gmail.com

Article Info

Article type:
Research

Article history:

Received: 2025/02/28

Accepted: 2025/03/30

Available online: 2025/05/31

Keywords:

Promotion, Faculty members,
University, Literature review.

ABSTRACT

Subject: This research examines studies related to the promotion of faculty members in universities in Iran and around the world.

Purpose: This paper discusses and examines the texts related to the promotion of faculty members in universities in Iran and around the world. The emphasis of this text is primarily on articles related to this field.

Methodology: The research method was documentary-analytical. Although an attempt has been made to conduct systematic and methodical search, due to the large volume of writings and the limited research opportunities, there are no claims of comprehensiveness or sufficiency regarding the reviewed texts. The aim has only been to represent and categorize the overall issue within various thematic categories in the general framework of this field.

Findings: In this regard, the backgrounds related to promotion have been categorized and reviewed into nine major axes. The major axes include:

1. Studies related to identifying the obstacles and challenges in the promotion regulations and providing solutions
2. Studies related to one or more aspects of the four dimensions of promotion
3. Studies addressing the issues of marginalized groups, including the humanities, women, Black individuals, and so on
4. Comparative studies examining the status of promotion across different countries
5. Studies focusing on the promotion process of faculty members in a specific discipline
6. Studies regarding the experiences and perspectives of faculty members themselves on the promotion process.
7. Studies concerning the evolution of the conceptual and discursive understanding of promotion over different time periods
8. Studies related to the automation and smartening of the promotion process
9. Studies focusing on localization and theorization about promotion, as well as future studies

Ultimately, the results indicate difference in status between Iran and the world, particularly in developed countries and fourth generation and future universities. Therefore, it is suggested that key topics and fundamental issues, such as attention to international knowledge and experiences, especially the automation and smartening of activities and processes related to promotion, should be given more attention in future research. Other issues that require more and deeper research include localization, theorizing, and future-looking issues.

Cite this article: Heidari, Gholamreza; Amiri, Maryam (2025). A Review Of Literature On The Promotion Of University Faculty Members In Iran And The World, *Applied Scientometric Studies*, 2(1), 82 - 95. <https://doi.org/10.22091/apss.2025.13257.1045>

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights.

Publisher: University of Qom.

DOI: <http://doi.org/10.22091/apss.2025.13257.1045>

مروری بر مطالعات مربوط به ارتقاء اعضای هیئت علمی در ایران و جهان

غلامرضا حیدری^۱، و مریم امیری^۲

۱. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول). رایانامه: gh.heidari@razi.ac.ir
 ۲. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: m.amiri.im98@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی.	هدف: این پژوهش به بررسی مطالعات مربوط به ارتقاء اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های ایران و جهان می‌پردازد. در این نوشتار متون مربوط به ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه در ایران و جهان بحث و بررسی شده است. تأکید این متن بیش از هرچیز بر مقالات مربوط به این زمینه بوده است.
تاریخچه مقاله: تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۱۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۳/۱۰	روش پژوهش: روش پژوهش سندی- تحلیلی بوده است. هرچند سعی بر آن بوده تا جست‌وجو و روشمند و نظام‌مند انجام شود، اما با توجه به حجم بالای نوشته‌جات و فرصت محدود پژوهش، هیچ‌گونه ادعایی نسبت به جامعیت و بسنده بودن متون بررسی‌شده وجود ندارد. تنها تلاش شده است تا کلیت مسئله در قالب دسته‌های مختلف موضوعی در چارچوب کلی این حوزه نمایان و قابل احصاء شود.
کلیدواژه‌ها: ارتقاء، اعضای هیئت علمی، دانشگاه، بررسی متون.	یافته‌ها: در این راستا، پیشینه‌های مربوط به ارتقاء در قالب نه محور عمده دسته‌بندی و بررسی شده‌اند. محورهای عمده عبارتند از: مطالعات مربوط به بیان موانع و چالش‌های موجود در آیین‌نامه‌ی ارتقاء و ارائه راهکارها، مطالعات مربوط به یک یا تعدادی از وجوه چهارگانه ارتقاء، مطالعات مربوط به بیان مسائل حاشیه‌نشین‌ها اعم از علوم انسانی، زنان، سیاه‌پوستان، و مانند آن، مطالعات تطبیقی و مقایسه وضعیت ارتقاء مرتبه در کشورهای مختلف، مطالعات مربوط به بررسی فرایند ارتقاء اعضای هیئت علمی در یک رشته خاص، مطالعات مربوط به تجربیات و دیدگاه‌های خود اعضای هیئت علمی در مورد فرایند ارتقاء، مطالعات مربوط به سیر تطور مفهومی و گفتمانی ارتقاء در دوره‌های مختلف زمانی، مطالعات مربوط به خودکارسازی و هوشمندسازی ارتقاء، مطالعات مربوط به بومی‌سازی و نظریه‌پردازی درباره‌ی ارتقاء و نیز آینده‌نگری.
	نتیجه‌گیری: نتایج بیانگر تفاوت وضعیت در ایران نسبت به جهان و به‌طور خاص کشورهای توسعه‌یافته و دانشگاه‌های نسل چهارم و آینده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که به موضوعات کلیدی و مسائل اساسی همچون توجه به دانش و تجربه‌های بین‌المللی و به‌طور خاص خودکارسازی و هوشمندسازی فعالیت‌ها و فرایند ارتقاء در پژوهش‌های آینده بیشتر توجه شود. همچنین از دیگر مواردی که نیازمند پژوهش‌های بیشتر و عمیق‌تر است می‌توان به مباحث بومی‌سازی، نظریه‌پردازی، و آینده‌نگری اشاره کرد.

استناد: حیدری، غلامرضا؛ امیری، مریم (۱۴۰۴). مروری بر مطالعات مربوط به ارتقاء اعضای هیئت علمی در ایران و جهان. *مطالعات کاربردی علم‌سنجی*، ۲ (۱)، ۸۲-۹۵

<https://doi.org/10.22091/apss.2025.13257.1045>

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه قم.

۱. مقدمه و بیان مسأله

یکی از محورهای کلیدی پژوهش در علم و دانش و دانشگاه و به‌طور خاص در حوزه علم‌سنجی و مطالعات علم، ارزیابی و سنجش واحدهای مختلف علم و دانش در دانشگاه است. در این بین ارزیابی اعضای هیئت علمی دانشگاه که با کلمه ارتقاء شناخته می‌شود از جایگاه ویژه‌ای برای مطالعه و بررسی برخوردار است.

همان‌طور که در متون مختلف این حوزه نمایان است، مسئله ارتقاء از زوایای مختلف قابل بحث و بررسی است. در این بین یکی از پایه‌ای‌ترین موارد، شناسایی، دسته‌بندی، و تحلیل متون مربوط به این حوزه در ایران و جهان است، که خود گام نخست برای دستیابی به دیگر زوایای پیدا و پنهان بحث ارتقاء است. از این‌رو، در این پژوهش، متون و نوشته‌جات این حوزه که عمدتاً در قالب مقاله گزارش شده‌اند، شناسایی، دسته‌بندی، و نقد و بررسی می‌شوند.

هر پژوهشگر دغدغه‌مندی که وارد این حوزه می‌شود نخست می‌خواهد بداند چه متون و نوشته‌جاتی در این حوزه وجود دارد. شناسایی متون علاوه بر جذابیتی که برای تمامی پژوهشگران حوزه‌های مختلف علوم دارد، در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی که رویکرد کتاب‌شناختی به موضوعات دارد یک کار اساسی و پایه به حساب می‌آید. یکی از ابعاد رویکرد کتاب‌شناختی در حوزه اطلاعات و دانش، توجه به دانش مدون و در واقع متون تولیدشده در یک حوزه خاص و شناسایی آن‌هاست. قدم بعدی بعد از شناسایی متون، دسته‌بندی و تنظیم نوشته‌جات بر اساس محورهای مختلف مطالعه در یک حوزه است. هر چند کار اساسی علوم اجتماعی و انسانی طبقه‌بندی و دسته‌بندی است، باید دانست که دسته‌بندی همواره با چون و چرا و همپوشانی‌هایی قابل ارائه و عرضه می‌شود. در نهایت تحلیل این دسته‌بندی‌ها و پرسش از مرزهای مختلف آن‌ها، پژوهشگر را در مسیر شناخت نقشه علمی یک حوزه هدایت می‌کند. بررسی نوشته‌جات مربوط به ارتقاء در جهان و ایران قادر است نقشه‌ای کلی از مهم‌ترین مفاهیم، موضوعات، و مسائلی که در این حوزه مورد توجه قرار گرفته را نمایان سازد. اینکه به این مطالعات از چه زمانی توجه شده است، در سیر زمان فراز و فرود این مطالعات چگونه بوده است و اکنون و وضعیت فعلی در سال‌های اخیر به چه سمت و سویی در حرکت است؟ اینکه به چه موضوعاتی بیشتر توجه و بررسی شده است؟ یا برای مثال در ایران از چه موضوعاتی غفلت شده است؟ یا در ایران چه مسائل و چالش‌هایی در این زمینه وجود دارد؟ و دیگر مواردی مانند، مدل‌ها و روش‌های ارزیابی، عوامل مختلف دخیل در بحث ارتقاء، و روابط ارتقاء و عملکرد استادان، توسعه مدل‌های ارزیابی و بسیاری دیگر از دغدغه‌های پژوهشگران و پرسشگران ایرانی، مانند پرسش از تجربه‌های عملی کشورهای توسعه‌یافته در زمینه چگونگی ارتقاء در عمل، در این چارچوب قابل بررسی و پی‌گیری خواهد شد.

۲. روش پژوهش

رویکرد و روش این پژوهش کتاب‌شناختی و در عبارت سنتی آن، کتابخانه‌ای و مبتنی بر جستجوی اسناد و مدارک چاپی و عمدتاً الکترونیکی بوده است. در این راستا با استفاده از کلمات و عبارات کلیدی مانند ارتقاء، ارزیابی، هیئت علمی دانشگاه و عمدتاً به صورت ترکیبی و معادل انگلیسی این کلمات و عبارات مانند Faculty, University, Promotion, Evaluation و مانند آن و بازی حرفه‌ای با کلمات دور و نزدیک و به‌ویژه مترادف‌های آنان، در پایگاه‌های داخلی و خارجی مانند جهاد دانشگاهی (سید)، نورمگز، سیویلیکا، ایرانداک، گوگل اسکالر، اسکوپوس، وب‌آوساینس و دیگر منابع الکترونیکی تعداد زیادی مقاله فارسی و انگلیسی بازیابی و بررسی شد. در راستای توجه روشمند و نظام‌مند به بازیابی اطلاعات، به سیر زمانی نوشته‌جات که از ابتدا تا سال‌های منتهی به پژوهش و پوشش موضوعی مقالات در محورهای اصلی این حوزه هم تا حد امکان توجه شد.

۳. یافته‌ها

این پژوهش با هدف بررسی مقالات مرتبط با ارتقاء اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های ایران و جهان انجام شده است. با تمرکز بر مقالات علمی، سعی شده است تا کلیت موضوع در قالب نه محور اصلی دسته‌بندی شود. این محورها شامل مطالعاتی درباره موانع و چالش‌های ارتقاء، ارزیابی ابعاد مختلف ارتقاء، وضعیت گروه‌های خاص (مانند علوم انسانی، زنان)، مقایسه‌های بین‌المللی، تجربه‌های اعضای هیئت علمی، سیر تاریخی مفهوم ارتقاء، خودکارسازی و هوشمندسازی، و بومی‌سازی، نظریه‌پردازی و آینده‌نگری می‌شوند. در ادامه هر یک از این محورها به‌طور خلاصه به بحث و بررسی گذاشته شده‌اند.

جدول ۱. مطالعات مربوط به بیان موانع و چالش‌های موجود در آیین‌نامه ارتقاء و ارائه راهکارها

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۱	توتونچی و همکاران (۱۳۸۵)	نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به فرایند ارزشیابی استاد	ناخرسندی اعضای هیئت علمی از فرم‌ها و مراحل اجرای ارزشیابی، ارزیابی منفی عملکرد رابطین ارزشیابی و نظارت بر فعالیت اعضای هیئت علمی
۲	مهدی‌پور و همکاران (۱۳۹۱)	بررسی متغیرهای مؤثر در زمان ارتقاء اعضای هیئت علمی از استادیاری به دانشیاری و از دانشیاری به استادی در دانشکده پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۱	طولانی‌تر بودن زمان استادیاری به دانشیاری در مقایسه با دانشیاری به استادی، مسئولیت، تمام وقت جغرافیایی
۳	بوسلیکی (۱۳۹۴)	آیین‌نامه ارتقاء یا شیب لغزنده سقوط اخلاقی اعضای هیئت علمی	آیین‌نامه ارتقاء به عنوان یک شتاب‌دهنده در شکل‌گیری بحران اخلاق علمی، سیطره نظام بوروکراتیک بر اعضای هیئت علمی
۴	قاسمی و صالحی (۱۳۹۶)	بازنمایی موانع و چالش‌های رشد و بالندگی اعضای هیئت علمی جدیدالاستخدام: مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی	رویارویی اعضای هیئت علمی با چالش‌های متعدد و متفاوت، افت بهره‌وری، تعهد، سلامتی، نشاط و پویایی، سطوح فردی، تیمی، سازمانی و اجتماعی
۵	جمالی‌زواره، نصر اصفهانی و نیلی (۱۳۹۷)	واکاوی آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی: چالش‌ها و پیامدها	تدوین متن واحد آیین‌نامه ارتقاء برای همه دانشگاه‌ها و همه رشته‌ها، فعالیت‌های آموزشی، فعالیت‌های پژوهشی
۶	قاسمی، روشن و محمدی (۱۳۹۷)	از ارتقاء تا سقوط آزاد: سهم پژوهشگران ایرانی در بازار مجلات علمی نامعتبر	حجم بالای مجلات نامعتبر و خروج ارز از کشور حاصل از مشارکت ناسالم پژوهشگران ایرانی، لیست سیاه مجلات نامعتبر در هر دو وزارتخانه
۷	رحمانیان و همکاران (۱۴۰۲)	تبیین موانع، راهکارها، و عوامل انگیزشی مؤثر در روند ارتقای اعضای هیئت علمی بالینی: یک مطالعه کیفی	نابرابری و تبعیض ناشی از کندی رسیدگی به پرونده‌ها، عوامل انگیزشی، دانشگاه‌های تیپ ۳

مطالعات و متون مربوط به حوزه ارتقاء در ایران بیش از هر چیز بر نقاط ضعف، مشکلات و چالش‌های مربوط به قواعد ارتقاء و دست‌وپاگیری آن و فرایند دشوار اجرای آن در عمل تمرکز دارد، به‌طوری که می‌توان گفت محور اصلی مطالعات این حوزه بر مدار نقد وضعیت موجود و مسائل مربوط به ارتقاء استوار است. بیشترین گفت‌وگوها و متون تولید شده در ایران پیرامون همین محور شکل گرفته است. تعدادی از متون این دسته، کمی پا را فراتر از نقد و بررسی برده و به ارائه پیشنهادها و راهکارهایی پرداخته‌اند که عمدتاً بر بخشی از مشکلات تأکید دارد، یا به‌صورت فهرست‌وار ابعادی از مسائل این حوزه را پوشش داده است. اشکال کار در این بخش، نبود یک فهرست جامع برای پاسخ‌گویی به تمامی یا بیشتر مسائل مربوط به ارتقاء است.

جدول ۲. مطالعات مربوط به یک یا تعدادی از وجوه چهارگانه ارتقاء

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده‌ی یافته‌های پژوهش
۱	روت ^۱ (۱۹۸۷)	ارزیابی پژوهش، تدریس، و خدمات	همبستگی پایین بین وجوه پژوهش، آموزش، و خدمات در سطوح عملکرد اعضای هیئت‌علمی
۲	هانی کات، تلن و فورد ^۲ (۲۰۱۴)	ارزیابی و ایجاد انگیزه در عملکرد استادان	ارزیابی عملکرد استادان در سه حوزه آموزش، پژوهش و خدمات، ارزیابی دشوارتر وجه آموزش
۳	توتونچی و همکاران (۱۳۹۳)	ارزیابی شاخص‌های خدمات اجرایی ارتقاء مرتبه علمی اعضای هیئت علمی	منطقی ندانستن شاخص خدمات اجرایی از سوی اعضای هیئت علمی، دستیابی به شاخص‌های خدمات اجرایی با شرکت در انواع کمیته‌ها، تسهیل همکاری با مجلات و انجمن‌های حرفه‌ای
۴	فتح‌آبادی (۱۳۹۳)	نگرش اعضای هیئت‌علمی به فعالیت‌های فرهنگی (ماده اول آیین‌نامه ارتقاء)	اختلاف‌نظر بین اعضای هیئت‌علمی با برنامه‌ریزان امور فرهنگی در رابطه با انجام و اجرای مسائل فرهنگی، نهفته پنداشتن فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی در بطن فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی به باور اعضای هیئت‌علمی،
۵	آقامیرزایی، صالحی عمران و رحیم‌پور کامی (۱۳۹۳)	عوامل مؤثر بر ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت‌علمی توسط دانشجویان	وضعیت عملکرد تحصیلی دانشجو، جنسیت استاد و دانشجو، نوع درس، توان علمی- آموزشی استاد، مرتبه علمی و سابقه تدریس استاد، زمان ارائه درس و وضعیت تأهل استاد به‌عنوان مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ارزشیابی استاد، وضعیت استخدامی استاد

تعدادی از مطالعات بر یکی از ابعاد چهارگانه ارزیابی در دانشگاه یعنی آموزش، پژوهش، خدمات، و فرهنگ تأکید دارند. در کشورهای توسعه‌یافته تا حدودی بین این ابعاد و البته با تأکید بر سه محور آموزش، پژوهش، و خدمات توازن وجود دارد، حتی هر دانشگاه با توجه به ارزش‌ها و رسالت‌های خود برای میزان توجه به این اجزاء، از امکان تصمیم‌گیری مستقل برخوردار است. ارزیابی‌ها هم عمدتاً کیفی و پایدار است و کمتر از قالب‌های ظاهری و نظام‌های رتبه‌بندی تأثیر می‌پذیرند و بیشتر به ارائه خدمات در راستای رسالت خود می‌انديشند. این در حالی است که در ایران گاهی تمام وجوه دیگر فدای توجه افراطی به پژوهش شده است، گاهی هم فرهنگ به مثابه یک امر متعارض و بدون توجه به ایجاد وفاق در مفهوم و شاخص‌های آن حالتی وتویی پیدا کرده است. در این میان آنچه بیشتر از هر چیز مورد بی‌توجهی قرار گرفته آموزش است، و این موارد در ناهماهنگی با هم در یک حرکت زیگزگی و در نهایت پیامد خاصی برای خدمات و ربط اجتماعی ایجاد نکرده‌اند.

جدول ۳. مطالعات مربوط به بیان مسائل حاشیه‌نشین‌ها اعم از علوم انسانی، زنان، سیاه‌پوستان، و مانند آن

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده‌ی یافته‌های پژوهش
۱	مرتضوی و شکرپور (۱۳۸۸)	پیشرفت آکادمیک اعضای هیئت علمی زن در دانشگاه علوم پزشکی شیراز	کوتاه بودن زمان توقف برای ارتقاء به مرتبه علمی بالاتر، وضعیت بهتر ارتقاء نسبت به هم‌تایان
۲	شادی‌طلب و ابراهیم‌پور (۱۳۹۶)	بازگویی تجربیات زنان در ارتقاء به مرتبه استادی در دانشگاه‌های ایران	سهم بسیار کم زنان در دستیابی به مقام استاد

1. Root

2. Honeycutt, Thelen & Ford

۳	میلر ^۱ و همکاران (۲۰۲۱)	ارتقاء رتبه استادان رنگین پوست	لزم برقراری عدالت نژادی و تلاش برای کاهش سوگیری بر روی اعضای هیئت علمی سیاه
---	------------------------------------	--------------------------------	---

بخشی از مطالعات، به بی‌عدالتی در بحث از ارتقاء از نظر حاشیه‌نشین‌ها اختصاص دارد. در خارج از کشور این نوع مطالعات بیشتر پیرامون محور سیاه پوست‌ها و زنان شکل گرفته‌اند. در ایران علوم مختلف غیر از علوم طبیعی و تجربی را هم می‌توان حاشیه‌نشین به حساب آورد. نبود تعادل و توازن‌های زیادی در بحث ارتقاء قابل بحث و بررسی است که رفع و رجوع آن به نگرشی عمیق‌تر و توجهی دانش‌بنیان‌تر نیاز دارد، طوری که دیگر موارد مانند علوم متفاوت، یا انسان‌ها و جنسیت‌های متفاوت در این بین محور و مدار تحلیل و ارزیابی و ارتقاء نباشند و معیار و شاخص اصلی علم و دانش و کیفیت باشد.

جدول ۴. مطالعات تطبیقی و مقایسه وضعیت ارتقاء مرتبه در کشورهای مختلف

ردیف	نویسنده (گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۱	پازارگادی و خطیبان (۱۳۸۶)	بررسی نظام‌های ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت علمی در برخی از دانشگاه‌های جهان	اهداف تکوینی یا ارتقاء مداوم کیفیت، بهره‌وری عملکرد، توسعه فردی و حرفه‌ای و اهداف پایانی به معنای تصمیم‌گیری‌های مدیریتی به عنوان دو هدف عمده ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت علمی
۲	شمشیری، سلیمی و سنگی (۱۳۹۷)	معیارهای ارتقاء اعضای هیئت علمی در حوزه‌ی علوم انسانی از منظر تجارب دانشگاه‌های معتبر دنیا و تجارب اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز	مهارت‌های عمومی با بالاترین بار عاملی و سپس، عامل‌های آموزش، ارائه خدمات، پژوهش و مدیریت به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های ارتقاء اعضای هیئت علمی
۳	یوسفی، اسدیگی و رشیدحاجی خواجه‌لو (۱۳۹۸)	استخراج معیارهای ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی از طریق کاربست مطالعه تطبیقی دانشگاه‌های منتخب	انتخاب دو دسته دانشگاه با عناوین گروه «الف» و گروه «ب» برای مقایسه در استفاده از معیارهای ارتقاء، معیارهای آموزشی، پژوهشی، و خدمات
۴	کریمی، کریمی، مونقی و موسوی بزاز (۱۳۹۹)	مقایسه معیارهای ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با دانشگاه‌های منتخب جهان: یک مطالعه تطبیقی	آموزش، پژوهش، مهارت و نوآوری یا مراقبت بالینی و در برخی موارد ساخت برنامه و همچنین معیار حمایتی متشکل از دستاورد در حوزه‌ها و فعالیت‌های خاص به‌عنوان معیارها در دانشگاه‌های منتخب جهان، معیارهای آموزشی، پژوهشی، فناوری، علمی-اجرایی، فرهنگی-تربیتی و اجتماعی به عنوان معیارهای اصلی در ایران
۵	مامیسیشویلی و جی راسر ^۲ (۲۰۱۰)	دانشکده بین‌المللی و شهروندی در ایالات متحده: بررسی بهره‌وری آن‌ها در دانشگاه‌های تحقیقاتی	تولید قابل توجه برونادهای پژوهشی، آموزشی، و خدمات
۶	آلپرین ^۳ و همکاران (۲۰۱۹)	ابعاد عمومی کار بررسی اسناد اعضای هیئت علمی، اهمیت ارتقاء و تصدی	چگونگی متمرکز ساختن انرژی‌ها و مشخص کردن تلاش استادان در هنگام ارزیابی
۷	حقیقی و همکاران (۱۴۰۰)	بررسی تطبیقی نظام ارزشیابی آموزشی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران	الگوهای عملی و شناخته شده ارزشیابی، روش‌های ارزشیابی
۸	طاهری (۱۴۰۲)	نحوه ارزشیابی استاد در برخی دانشگاه‌های معتبر جهان: نتایج یک مطالعه تطبیقی	سه حیطه اصلی آموزش، پژوهش، و خدمات به عنوان فعالیت اکثر نظام‌های ارزشیابی دانشگاه‌های معتبر دنیا، نقش استاد و سنجش عملکرد آموزشی، فرایند یادگیری

1. Miller
2. Mamiseishvili & J. Rosser
3. Alperin

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۹	جنوی و مردانی (۱۴۰۳)	مطالعه تطبیقی معیارهای ارزیابی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در حوزه علوم انسانی در ایران و جهان	آموزش، پژوهش و خدمات به عنوان ابعاد ثابت نظام ارزیابی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های منتخب جهان، اضافه شدن ماده فرهنگی با در نظرگرفتن شرایط فرهنگی و اجتماعی و استانداردهای هر کشور به آیین-نامه ارتقاء، لحاظ شدن بُعد خدمات در ابعاد آموزش و به‌ویژه در بعد پژوهش به دلیل همپوشانی زیاد

بخش عمده‌ای از مقالات بر مقایسه قواعد و فرایند ارتقاء در کشورهای مختلف و مطالعات تطبیقی تمرکز دارند. پیکره‌ای قوی از متون در این زمینه به‌ویژه در ایران شکل گرفته که بیانگر قدمت این دغدغه و پرسش کنونی بسیاری از افراد در این حوزه است. در جلسات و مباحث مربوط به ارتقاء هم یکی از پرسش‌های پرتکرار، پرسش از چگونگی اجرای عملی قوانین و فرایندهای ارتقاء در دیگر کشورهای جهان و به‌طور خاص کشورهای توسعه یافته است. هدف این پرسش‌ها عمدتاً تأکید بر درس گرفتن از تجربه‌های ملموس جهانی است. این موضوع در برخی موارد به رشته‌ها و موضوعات خاص هم رسیده و ابعاد تخصصی‌تری هم پیدا کرده است.

جدول ۵. مطالعات مربوط به بررسی فرایند ارتقاء اعضای هیئت علمی در یک رشته خاص

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۱	یانسی، پیتلیک و وودیارد ^۱ (۲۰۱۷)	بازبینی‌های خارجی، دانشکده‌های داروسازی، فرایند ارتقاء و تصدی هیئت علمی	کاربرد داوری خارج از سازمان یا مؤسسه در ارزیابی عملکرد اعضای هیئت علمی
۲	ویلی ^۲ و همکاران (۲۰۱۹)	ارتقاء اعضای هیئت علمی در مدارس تجاری	ضرورت توجه به معیارهای تدریس و خدمات برای ارتقاء و ارزشیابی اعضای هیئت علمی
۳	شاطر جلالی ^۳ و همکاران (۲۰۲۱)	دیدگاه‌ها، تجربیات و نگرش اعضای هیئت علمی در دانشکده‌های پزشکی	ایجاد حس تعلق و کاهش تمایل به جابه‌جایی در بین منابع انسانی، ابداع نظام پاداش مناسب، حمایت از فعالیت‌های دانشگاهی، افزایش سطح استقلال استادان
۴	صمدی و همکاران (۱۳۹۷)	چالش‌های آئین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی برای هم‌ترازسازی سنجش و ارزیابی بهره‌وری علمی پژوهشگران رشته موسیقی در ایران	آهنگ‌سازی، برونداد علمی غالب در موسیقی، نادیده گرفته شدن "آثار بدیع و ارزنده هنری" در آیین‌نامه‌ی ارتقاء، هم‌ترازسازی
۵	نوروزی چاکلی، عبدالرضا (۱۳۹۹)	تنوع حوزه‌های موضوعی، مسئله‌ی ارزیابی و ارتقاء، اعضای هیئت علمی علوم انسانی و هنر	ضرورت تدوین یک آئین‌نامه ارتقاء متناسب با مقتضیات و اهداف نهایی هر حوزه موضوعی، پیش‌نیازهای تخصصی اعضای هیئت علمی برای ورود به فرایند ارتقا
۶	صفرپور، عباس‌پور، و سلیمی (۱۴۰۰)	کاوش تجربیات و دیدگاه‌های اعضای هیئت علمی حوزه علوم انسانی و هنر در مورد آیین‌نامه ارتقاء	قربانی شدن علوم انسانی، تأکید بر بُعد پژوهشی و غفلت از آموزش، تأکید بر کمیت و بی‌توجهی به کیفیت، سلیقه‌ای عمل کردن کمیته‌ها، وجود آیین‌نامه‌های واحد برای همه حوزه‌ها

1. Yancey, Pitlick & Woodyard
2. Wiley
3. Shaterjalali

به طور سنتی مطالعات و ارزیابی‌های کمی به حوزه‌های علوم طبیعی و تجربی تعلق دارند. برای نمونه حوزه‌ی شیمی سردمدار مطالعات میان رشته‌ای کمی و از جمله ارتقاء است. در مقابل علوم اجتماعی و انسانی معمولاً نادیده گرفته شده و رویارویی منفی و چالشی با این موضوعات داشته است و گاهی حتی متخصصان آن رشته‌های قدیمی آن را ارزیابی و داوری می‌کنند. یکی از حوزه‌های پیشروی دیگر در خیلی از مطالعات میان رشته‌ای اخیر حوزه‌ی علوم پزشکی است که تعدادی از متون مربوط به ارتقاء را در این زمینه هم تولید و ارائه کرده است. به حوزه‌ی بازرگانی و اقتصاد و تجارت هم در میان متون ارتقاء توجه شده است. در نهایت و به طور خاص بیشتر مطالعات انتقادی در این حوزه به علوم انسانی و هنر و رشته‌هایی مانند موسیقی تعلق دارد.

جدول ۶. مطالعات مربوط به تجربیات و دیدگاه‌های خود اعضای هیئت علمی در مورد فرایند ارتقاء

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده‌ی یافته‌های پژوهش
۱	پرایس ^۱ (۲۰۰۶)	ارزیابی انتظارات اعضای هیئت علمی	وجود ابهام بسیار در میزان انتظارات از اعضای هیئت علمی
۲	کریمی موقی و همکاران(۱۳۹۳)	تجربیات اعضای هیئت علمی از روند ارتقای مرتبه علمی	مضمون اصلی پژوهش: باتلاق حرفه‌ای ارتقاء دانشگاهی، سایر مضامین پژوهش: مشکلات مربوط به فرایند اداری، مشکلات عملکرد کمیته‌ها، مشکلات صلاحیت عمومی، مشکلات کلیت آیین‌نامه‌ی ارتقاء و عوامل انگیزشی
۳	روحانی و رشیدی(۱۳۹۷)	تجربه زیسته اعضای هیئت علمی از روند ارتقای مرتبه علمی	عوامل مؤثر بر روند ارتقاء: تمرکززدایی، استقلال دانشگاهی، آزادی علمی در کنار کیفیت‌سنجی، همگن‌سازی فرایندها و به کارگیری نیروی متخصص در نهادهای ارزیابی
۴	شمشیری، سلیمی و سنگی(۱۳۹۷)	تجارب اعضای هیئت علمی از فرایند ارتقاء مرتبه علمی	پنج مؤلفه‌ی قابل احصاء: غیرحرفه‌ای‌گرایی، ثبات شغلی، بالندگی حرفه‌ای، ساختار ناموزون، اعتباربخشی، و مسئولیت‌پذیری تجربه‌های مثبت و خوشایند و تجربه‌های منفی و ناخوشایند استادان
۵	جکسون، لاتیمر و استویکو ^۲ (۲۰۱۷)	عوامل پیش‌بین در رضایت اعضای هیئت علمی از فرایند ارتقاء	تأکید بر عوامل مؤثر بر میزان رضایت اعضای هیئت علمی از جمله: متغیرهای جمعیتی، حمایت نهادی، و تعهد دانشگاه به رشته‌ها
۶	ژبزل و چوبینسکایا ^۳ (۲۰۲۰)	مدل توسعه‌ی موفقیت‌آفرین اعضای هیئت علمی	رضایت بالای اعضای هیئت علمی از برنامه‌ریزی‌های انجام شده با این مدل

از یافته‌های جدول ۶ این‌گونه می‌توان دریافت که هر چند در برخی از مطالعات به تجربه‌های مثبت و منفی اعضای هیئت علمی اشاره شده، اما بیشتر این مطالعات بیانگر نگرش منفی آن‌ها نسبت به ارتقاء و فرایند آن است. یکی دیگر از موارد کلیدی که بسامد بالایی در این نوع مطالعات داشته است، تأکید بر واقعیت‌های تجربه‌ی زیسته‌ی اعضای هیئت علمی و نه توجه صرف به الگوی انسان آرمانی است. از دیگر مواردی که در این مطالعات به آن توجه شده است تأکید بر مسئولیت اجتماعی و کارآفرینی، آزادی، و استقلال

1. Price

2. Jackson, Latimer & Stoiko

3. Giselle & Chubinskaya

آکادمیک و در نهایت تأکید بر تمرکززدایی به جای تمرکزگرایی است. با توجه به جدول فوق تمامی این موارد را می‌توان با عبارت باتلاق حرفه‌ای توصیف کرد.

یک محور کارساز و خود بنیاد در بحث ارتقاء پرسش از ذی‌نفعان اصلی و خود اعضای هیئت‌علمی است که در تعدادی از پژوهش‌های این حوزه به آن توجه شده است. پرسش از انگیزه‌ها، انتظارات میزان رضایت و نارضایتی، دشواری‌ها، فرسودگی شغلی برداشته‌ها، و فهم خود اعضای هیئت‌علمی از مفهوم ارتقاء و تجربه زیسته، و آنچه خود در عمل تجربه کرده‌اند و هر آن چیزی که سبب‌ساز توسعه و ارتقاء واقعی اعضای هیئت‌علمی است، یکی از کارآمدترین مسیرها برای پیگیری و پژوهش در این حوزه است.

جدول شماره ۷. مطالعات مربوط به سیر تطور مفهومی و گفتمانی ارتقاء در دوره‌های مختلف زمانی

ردیف	نویسنده(گان) و سال انجام پژوهش	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۱	عباس‌پور و همکاران (۱۳۹۹)	تطور مفهوم ارتقاء اعضای هیئت علمی در بستر گفتمان سیاستی	مفهوم‌سازی معنای ارتقاء در قالب میزان ارزش اقتصادی قابل اندازه‌گیری
۲	شهسواری و همکاران (۱۳۹۹)	تحلیل سیاست‌های ارتقاء اعضای هیئت علمی در چارچوب نقش نهاد دانشگاه در توسعه نوآوری	سهم دانشگاه‌ها در نوآوری، کانال‌های تعاملی و همکارانه تبادل دانش و فناوری، انعطاف‌پذیری آیین‌نامه، تمرکز سیاست‌گذاران
۳	عباس‌پور و مرادی (۱۴۰۰)	ساخت اجتماعی وضع سیاست ارتقای اعضای هیئت علمی در دانشگاه	تعدیل اثرات سرازیرشدن سیاست ارتقاء اعضای هیئت‌علمی به درون دانشگاه‌ها به دست کنشگران سیاستی
۴	کوثری و نظرزاده زارع (۱۴۰۲)	گفته‌ها و ناگفته‌های سیاست‌های جذب، ارتقاء و جبران خدمات اعضای هیئت علمی پژوهشی در اسناد فرادستی ایران	اجتناب از اعمال رویه یکنواخت و معیارهای مشترک در نظام جذب، استخدام، ارتقاء و جبران خدمات، اسناد فرادستی ایران، خوانش سمپتاتیک

فهم جامع، عمیق و به‌روز ارتقاء و به عبارتی برخورد روشمند و نظام‌مند با مفهوم ارتقاء یکی از پیش نیازهای رسیدن به تعادل و توازن و توسعه در مدیریت بحث ارتقاء است (حیدری، ۱۴۰۳). تعدادی از مطالعات با عنوان سیاست‌های ارتقاء و سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری درباره چارچوب‌ها و کلیات اولیه ارتقاء در جست‌وجوی فهم چشم‌انداز و تصویر کلی از مفهوم ارتقاء تدوین و ارائه شده‌اند. به‌طور خاص یک مقاله تطور گفتمان‌های مختلف در مسیر زمان در ایران را به پرسش گرفته است. اهمیت این نوع مطالعات در آن است که هرگونه برداشت از مفهوم ارتقاء پیامدهای جبری و حتمی مدیریتی و تکنولوژیکی دارد. به عبارتی تمام مسائل و چالش‌های بعدی پیامد فهم ذی‌نفعان از ارتقاء است.

جدول ۸. مطالعات مربوط به خودکارسازی و هوشمندسازی ارتقاء

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده یافته‌های پژوهش
۱	کمالی، یمانی و چنگیز (۲۰۱۴)	بررسی نظام ارزشیابی وظایف آموزشی اعضای هیئت علمی	نبود تناسب بین مؤلفه‌های ارزیابی و عملکرد، نبود ابزار مناسبی برای ارزیابی آموزش بالینی

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده‌ی یافته‌های پژوهش
۲	کومار و جین ^۱ (۲۰۱۸)	نظام ارزشیابی اعضای هیئت علمی	پیشنهاد یک سامانه جدید برای تجزیه و تحلیل عملکرد اعضای هیئت علمی
۳	میسرا ^۲ و همکاران (۲۰۲۰)	خودکارسازی فرآیند ارزشیابی استادان	دخالت نیروی انسانی در ارزیابی‌ها با وجود ضرورت خودکارسازی فرایند ارزیابی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌ها

در کشورهای توسعه‌یافته هماهنگی زیادی بین علم، عمل، و فناوری در موضوعات مختلف و از جمله ارتقاء وجود دارد. طوری که سامانه‌های مفهومی‌ای شکل گرفته و سامانه‌های عملی و تکنولوژیکی یا فناورانه نسبتاً متناسب با آن سامانه‌های اولیه، کارهای ارتقاء را در فرایند ارتقاء عملیاتی می‌کنند. اخیراً بحث هوشمندسازی و به‌طور خاص به به‌کارگیری هوش مصنوعی هم در موضوعات و مسائل مختلف به جد توجه شده است. در ایران نیز یکی از ضرورت‌ها برای تسهیل امور توجه به این محورهای کلیدی در ابعاد مختلف و از جمله در تولید و ارائه متون است.

جدول ۹. مطالعات مربوط به بومی‌سازی و نظریه‌پردازی درباره ارتقاء و نیز آینده‌نگری

ردیف	نویسنده(گان)	عنوان پژوهش	عبارات و کلمات کلیدی توصیف‌کننده‌ی یافته‌های اصلی
۱	اسدبگی، یوسفی، و رشید حاجی‌خواجه‌لو (۱۴۰۱)	شناخت و تبیین اصول کلیدی آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی ایران	خطمشی‌گذاری آموزش عالی، ابزار خطمشی‌گذاری
۲	حسنی آهنگر و همکاران (۱۴۰۲)	ارائه نظام بومی ترفیع و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها مبتنی بر منظومه فکری رهبری مدظله‌العالی	نظام بومی ترفیع و ارتقاء، ماده‌های چهارگانه،
۳	مرزبان، رضایان قیه‌باشی و رضایان (۱۴۰۲)	آینده آیین‌نامه ارتقای مرتبه علمی اعضای هیئت علمی در ایران: یک رویکرد سناریویی	ارزیابی تأثیرات پیش‌ران، کلان‌روندها و عدم قطعیت‌های مرتبط با آن‌ها در مسیر تدوین آیین‌نامه ارتقاء، گفتمان حاکم بر آموزش عالی در ایران، اقتصاد آموزش عالی، رقابتی و بین‌المللی شدن آموزش عالی، چالش‌های نوظهور و توسعه علوم میان و فرارشته‌ای، انتظارات جامعه (صنعت، بازار، و دولت) از آموزش عالی، آینده‌های بدیل
۴	حیدری (۱۴۰۳)	تحلیل دانش‌شناختی مسأله ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه	یک روش نوین رویایی با ارتقاء، صورت‌بندی جدید از ارتقاء، نظریه‌پردازی درمورد ارتقاء، تبیین مسئله ارتقاء، سامانه مفهومی ارتقاء، تحلیل دانش‌شناختی ارتقاء

یکی از مباحثی که از مدت‌ها پیش در کشور ما هم مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه مورد توجه بوده و متون زیادی هم درباره آن تدوین شده است، بومی‌سازی و اخیراً هم بحث نظریه‌پردازی است. این بخش از متون در مقاله حاضر، حاصل تلاش پژوهشگران داخلی است. تبیین اصول کلیدی ارتقاء (خواجه‌لو، ۱۴۰۱) ارائه نظام بومی برای ترفیع و ارتقاء (حسنی آهنگر و همکاران، ۱۴۰۲) و تحلیل دانش‌شناختی مسئله ارتقاء برای ارائه یک نظریه نوین در این باره (حیدری، ۱۴۰۳) از جمله این تلاش است.

آینده‌نگری در زمینه ارتقاء مستلزم طراحی و تدوین سامانه‌های فکری و مفهوم و مدیریتی و فناورانه در این مسئله است و این محور به نظر بیش از تمام محورهای قبلی و در کنار آن‌ها گرسنه کار و تلاش و پژوهش است.

۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

به‌طور کلی، بررسی متون مربوط به ارتقاء بیانگر تنوع و پراکندگی موضوعات و مسائل در این حوزه است. همان‌طور که در ذیل تک تک جداول بیان شد، متون و نوشته‌جات مربوط به ارتقاء در نه محور اصلی قابل دسته‌بندی و نمایان شده‌اند. این محورها شامل مطالعاتی در مورد موانع و چالش‌های ارتقاء، ارزیابی ابعاد مختلف ارتقاء، وضعیت گروه‌های خاص (مانند علوم انسانی، زنان)، مقایسه‌های بین‌المللی، تجربه‌های اعضای هیئت علمی، سیر تاریخی مفهوم ارتقاء، خودکار سازی و هوشمند سازی، و بومی سازی، نظریه‌پردازی و آینده‌نگری می‌شوند. توضیحات خاص مربوط به هر محور در ذیل هر یک از جداول ارائه شده است. در اینجا فقط به نکاتی در مورد مقایسه وضعیت ارتقاء در ایران و جهان اکتفا می‌شود.

در خارج از کشور و به‌طور خاص در کشورهای توسعه‌یافته مطالعات از روال نسبتاً معمول و مناسب خود پیروی می‌کند و در سیر تحول مباحث مربوط به این حوزه تنوع و پیچیدگی زیادی پیدا کرده‌اند، طوری که وارد جزئیات و ابعاد مباحث مربوط به ارتقاء شده و راهگشای مسائل مربوط به دنیای واقعی خود بوده‌اند، البته در این مطالعات هم همچنان چالش‌ها و مسائل زیادی مانند بی‌توجهی به حاشیه‌نشینان و بی‌عدالتی‌هایی در فرایند ارتقاء وجود دارد.

دغدغه‌ها و مسائل در ایران تا حدود زیادی با آنچه در دیگر کشورها و به‌طور خاص در کشورهای توسعه‌یافته و دانشگاه‌های نسل چهارم و آینده در جریان است، تفاوت‌های اساسی دارد. برای نمونه هر چند ابعاد اصلی ارتقاء در جهان عمدتاً بر آموزش، پژوهش، و خدمات تأکید دارند، در ایران علاوه بر این سه جزء، بر محور فرهنگ هم تأکید زیادی می‌شود. به توازن و تعادل در توجه به این ابعاد بسته به هر کشور و یا دانشگاه خاص در دنیا توجه شده است، اما در ایران ناهماهنگی‌های زیادی در بی‌توجهی به آموزش و تأثیرگذاری اجتماعی و خدمات وجود دارد و در متون بررسی شده به وجود ابهام در شاخص‌های فرهنگی اشاره شده است و پیروی از منطق علم و دانش ضعیف به نظر می‌رسد و تا مرحله دانش‌بنیانی فاصله دارد. در نهایت پیشنهاد می‌شود که به موضوعات کلیدی و مسائل اساسی همچون توجه به دانش و تجربه‌های بین‌المللی و به‌طور خاص خودکار سازی و هوشمند سازی فعالیت‌ها و فرایند ارتقاء در پژوهش‌های آینده بیشتر توجه شود. همچنین از دیگر مواردی که نیازمند پژوهش‌های بیشتر و عمیق‌تر است می‌توان به مباحث بومی سازی، نظریه‌پردازی و آینده‌نگری اشاره کرد.

۵. فهرست منابع

- آقامیرزایی، ط، صالحی عمران، ا، و رحیم‌پورکامی، ب (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت علمی توسط دانشجویان. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۷(۱)، ۵۷-۶۲.
- اسدبگی، م، یوسفی، ه و رشید حاجی خواجه‌لو، ص (۱۴۰۱). شناخت و تبیین اصول کلیدی آیین‌نامه ارتقاء مرتبه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی ایران. فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۵(۵۹)، ۱۱۳-۸۵. *Doi: 10.22034/jsfc.2022.163886*
- بوسلیکی، ح (۱۳۹۴). آیین‌نامه ارتقاء یا شیب لغزنده سقوط اخلاقی اعضای هیئت علمی. اولین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب: الگوی نظام تمدن ساز، ۲۲۷-۲۵۰.
- پازارگادی، م، خطیبیان، م (۱۳۸۶). بررسی نظام‌های ارزشیابی عملکرد اعضای هیئت علمی در برخی دانشگاه‌های جهان. پرستاری و مامایی شهید بهشتی، ۱۶(۵۷)، ۵۰-۵۹.

- توتونچی، م، یمانی، ن، طالقانی، ف و چنگیز، ط (۱۳۹۲). ارزیابی شاخص‌های خدمات اجرایی ارتقای مرتبه‌ی علمی: دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران. توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۷(۱۴)، ۲۰-۳۰.
- توتونچی، م، چنگیز، ط، عالی‌پور، ل و یمانی، ن (۱۳۸۵). نظرات اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به فرآیند ارزشیابی استاد. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۶(۱)، ۲۳-۳۱.
- جمالی‌زواره، ب، نصر اصفهانی، ا و نیلی، م (۱۳۹۷). واکاوی آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی: چالش‌ها و پیامدها. آموزش عالی ایران، ۱۰(۱)، ۷۹-۹۸.
- جنوی، ا و مردانی، ا (۱۴۰۳). مطالعه تطبیقی معیارهای ارزیابی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در حوزه علوم انسانی در ایران و جهان. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۵(۲)، ۹۷-۱۴۲.
- حسینی‌آهنگر، م، تولایی، ر، شادمان‌فر، م و محمدی، م (۱۴۰۲). ارائه نظام بومی ترفیع و ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها مبتنی بر منظومه فکری مقام معظم رهبری مدظله‌العالی. پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، ۱۵(۱)، ۵۳-۹۷.
- حقیقی، م، اکبری، ا، چرایین، م و کریمی، م (۱۴۰۰). بررسی تطبیقی نظام ارزشیابی آموزشی اعضای هیئت علمی در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۲۱، ۲۴۶-۲۳۷.
- حیدری، غ (۱۴۰۳). تحلیل دانش‌شناختی مسأله ارتقاء اعضای هیئت علمی دانشگاه. مطالعات کاربردی علم سنجی، ۱۱(۱)، ۷-۲۰. [10.22091/apss.2024.11126.1008](https://doi.org/10.22091/apss.2024.11126.1008)
- رحمانیان، م، شفیعی، ر، شفا، ش، طاهری، ل و کلانی، ن (۱۴۰۲). تبیین موانع، راهکارها و عوامل انگیزشی مؤثر در روند ارتقای اعضای هیئت علمی بالینی: یک مطالعه کیفی. راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، ۱۰(۲)، ۱۸۰-۱۹۳.
- رضایان، ع، رضایان قیه‌باشی، ا، ابوالمعالی، ف و سرمست، ب (۱۴۰۲). الزامات بازبینی و بازنویسی آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی در مؤسسات آموزش عالی ایران. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۳۰(۴)، ۶۱-۸۰.
- روحانی، ش و رشیدی، ز (۱۳۹۷). واکاوی تجربه زیسته اعضای هیئت علمی از روند ارتقای مرتبه علمی، مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی. آموزش عالی ایران، ۱۰(۱)، ۱۳۳-۱۵۷.
- شادی‌طلب، ژ و ابراهیم‌پور، س (۱۳۹۶). بازگویی تجربیات زنان در ارتقاء به مرتبه استادی در دانشگاه‌های ایران. رفاه اجتماعی، ۱۷(۹۶)، ۵۳-۱۰۵.
- شمشیری، ب، سلیمی، ق و سنگی، ف (۱۳۹۷). معیارهای ارتقاء اعضای هیئت علمی در حوزه علوم انسانی از منظر تجارب دانشگاه‌های معتبر دنیا و تجارب اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز. آموزش عالی ایران، ۱۰(۱)، ۹۹-۱۳۱.
- شهسواری، ا، علم‌الهدی، ج، ذاکر صالحی، غ، خراسانی، ا و خادمی، م (۱۳۹۹). تحلیل سیاست‌های ارتقاء اعضای هیئت علمی در چارچوب نقش نهاد دانشگاه در توسعه نوآوری. مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی (مطالعات راهبردی جهانی شدن)، ۱۰(۳۴)، ۲-۳۴.
- صفرپور، ا، عباس‌پور، ج و سلیمی، ق (۱۴۰۰). کاوش تجربیات و دیدگاه‌های اعضای هیئت علمی حوزه علوم انسانی و هنر در مورد آیین‌نامه ارتقاء. نشریه مطالعات دانش‌پژوهی، ۱۱(۱)، ۲۹-۵۴.
- صمدی، ل، ناخدا، م، نوروزی چاکلی، ع و اسدی، س (۱۳۹۷). چالش‌های آیین‌نامه ارتقاء اعضای هیئت علمی برای هم‌ترازسازی سنجش و ارزیابی بهره‌وری علمی پژوهشگران رشته موسیقی در ایران. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۹(۱)، ۵۸-۸۴.
- طاهری، ع (۱۴۰۲). نحوه ارزشیابی استاد در برخی دانشگاه‌های معتبر جهان: نتایج یک مطالعه تطبیقی. افق توسعه آموزش علوم پزشکی، ۱۴(۱)، ۱۶-۳۲. [Doi: 10.22038/hmed.2022.62099.1198](https://doi.org/10.22038/hmed.2022.62099.1198)
- عباس‌پور، ع، خورسندی طاسکوه، ع، کلانتری، ع، فرقانی، م و مرادی، ک (۱۳۹۹). تطور مفهوم ارتقاء اعضای هیئت علمی در بستر گفت‌وگوهای سیاستی. مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۱۰(۳۷)، ۱۶۰-۱۷۹.

- فتح‌آبادی، ج (۱۳۹۳). نگرش اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های تهران به فعالیت‌های فرهنگی استادان بر اساس ماده اول آیین‌نامه ارتقاء. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۷(۲)، ۹۷-۱۱۶.
- عباس‌پور، ع و مرادی، ک (۱۴۰۰). ساخت اجتماعی وضع سیاست ارتقای اعضای هیئت علمی در دانشگاه. فصلنامه سیاستگذاری عمومی، ۷(۴)، ۲۷-۹.
- قاسمی، م، روشن، م و محمدی، م (۱۳۹۷). از ارتقاء تا سقوط آزاد: سهم پژوهشگران ایرانی در بازار مجلات علمی نامعتبر. آموزش عالی ایران، ۱۰(۱)، ۵۶-۲۵.
- قاسمی، م و صالحی، ک (۱۳۹۶). بازنمایی موانع و چالش‌های رشد و بالندگی اعضای هیئت علمی جدیدالاستخدام: مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی. فصلنامه آموزش و توسعه منابع انسانی، ۴(۱۳)، ۱-۲۵.
- کریمی، ش، کریمی مونی، ح و موسوی بزاز، م (۱۳۹۹). مقایسه معیارهای ارتقای اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با دانشگاه‌های منتخب جهان: یک مطالعه تطبیقی. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۲۰(۴۳)، ۳۶۴-۳۷۴.
- کریمی مونی، ح، ژبانی‌فرد، ا، جعفرزاده، ح، بهنام، ح و توکل افشاری، ج (۱۳۹۳). تجربیات اعضای هیئت علمی از روند ارتقاء مرتبه علمی. پانزدهمین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی.
- کوثری، س و نظرزاده زارع، م (۱۴۰۲). گفته‌ها و ناگفته‌های سیاست‌های جذب، ارتقاء و جبران خدمات اعضای هیئت علمی پژوهشی در اسناد فرادستی ایران. آموزش عالی ایران، ۱۵(۱)، ۱۶-۱.
- مرتضوی، م و شکرپور، ن (۱۳۸۸). پیشرفت آکادمیک اعضای هیئت علمی زن در دانشگاه علوم پزشکی شیراز. اخلاق و تاریخ پزشکی، ۳(۱)، ۸۹-۷۷.
- مرزبان، ا، رضایان، ا و رضایان، ع (۱۴۰۲). آینده آیین‌نامه ارتقای مرتبه علمی اعضای هیئت علمی در ایران: یک رویکرد سناریویی. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲۹(۱)، ۲۰۷-۲۳۳.
- مهدی‌پور، ن، حائری، ص و اینالو، س (۱۳۹۱). بررسی متغیرهای مؤثر در زمان ارتقاء اعضای هیئت علمی از استادیاری به دانشیاری و از دانشیاری به استادی در دانشکده پزشکی شیراز در سال ۱۳۹۱. پانزدهمین همایش کشوری آموزش علوم پزشکی.
- نوروزی چاکلی، ع (۱۳۹۹). سخن سردبیر: تنوع حوزه‌های موضوعی و مسئله‌ی دیرینه‌ی ارزیابی و ارتقاء اعضای هیئت علمی علوم انسانی و هنر. پژوهشنامه علم‌سنجی، ۶(۲)، ۱-۳.
- یوسفی، ه، اسدبگی، م و رشیدحاجی‌خواج‌لو، ص (۱۳۹۸). استخراج معیارهای ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی از طریق کاربست مطالعه تطبیقی دانشگاه‌های منتخب. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲۵(۴)، ۷۳-۹۵.
- Alperin, J. P., & Nieves, C.M., Shimanski, L. A., Fischman, G.E., Niles, M.T., & McKiernan, E.C. (2019). How Significant are the Public Dimensions of Faculty Work in Review, Promotion and Tenure Documents? magazine Feature Article, 12 (8), 1-23.
- Giselle, S., & Chubinskaya, S. (2020). A faculty Development Model that Promotes Success of Early Career Faculty in Academic Medicine. Journal of Continuing Education in the Health Professions, 40 (1), 69-72.
- Honeycutt, E.D; Thelen, shawnSH.T; & Ford, J.B. (2014). Evaluating and Motivating Faculty Performance: Challenges for Marketing Chair. Published online, 22 (3), 203-214.
- Jackson, J.K., Latimer, M., & Stoiko, R. (2017). The Dynamic between Knowledge production and Faculty Evaluation: Perceptions of the Promotion and Tenure process across Disciplines. Springer, 42 (3), 193-205.
- Kamali, F; Yamani, N; & Changiz, T. (2014). Investigating the Faculty Evaluation System in Iranian Medical Universities. Journal of Educational and Health Promotion, 3(1), 62-69.
- Kumar, A., & Jain, R. (2018). Faculty Evaluation System. The 6th International Conference on Smart Computing and Communications, 125, 533-541.

- Mamiseishvili, K., & J. Rosser, V. (2010). International and Citizen Faculty in the United States: An Examination of Their Productivity at Research Universities, Springer, 51 (1), 88-107.
- Miller, T., Wesley II, Curtis L., Bell, M. P., & Avery, D. R. (2021). Hold the Torch: shining a Light On the Lives of Black Management Faculty. Journal of management, 47 (2), 351-367.
- Misra, S., Maskeliunas, R; Damasevicius, R; Adewumi, A., & Ahuja, Ravin. (2020). Automating the Process of Faculty Evaluation in a Private Higher Institution. Intelligent Systems Design and Applications, 582-591.
- Price, J., & Cotton, Sh.R. (2006). Teaching, Research, and service: Expectations of Assistant Professors. American Sociologist, 37 (1), 5-21.
- Root, L. S (1987). Faculty evaluation: Reliability of peer assessments of research, teaching, and service. research gate, 20(1), 70-84.
- Shaterjalali, M., Gholampoor, Y., Jeihooni, A.K., Ehrampoush, E., & Karimi, S. (2021). Faculty retention in regional medical schools in Iran: a qualitative content analysis. BMC Medical Education, 21(24), 1-8.
- Wiley, C., Wallingford, V., Konyu-Fogel, G., & Monllor-Tormos, M. (2019). Faculty Promotion in Business Schools: What Counts and What Should Count? Journal of Higher Education Theory and Practice, 16(4).
- Yancey, A. M., Pitlick, M., & Woodyard, J. L (2017). Utilization of external reviews by colleges of pharmacy during the promotion and tenure process for pharmacy practice faculty. Science Direct, 9 (2), 255-260.